

Desafecció informativa

Dijous de la setmana passada, la roda de premsa del president del Banc Central Europeu, Mario Draghi, va suposar una nova decepció per als mercats. L'anunci de l'ajornament de la compra de deute espanyol fins d'aquí unes setmanes va disparar, en poques hores, la prima de risc, que va pujar més de 50 punts. Com a conseqüència el preu del bo espanyol va superar la barrera psicològica del 7% i l'Íbex-35 es va desplomar més d'un 5%. Una vegada més, el matí de dijous començava amb un escenari informatiu que no tenia res a veure amb l'escenari polític que ens deixava el final del dia amb dues caigudes: la reial i l'econòmica. La primera es manifestava amb lleus contusions a la cara del rei de l'estat espanyol, la segona accentuava la vulnerabilitat i la pèrdua de control del govern del mateix estat espanyol. Al vespre, l'informatiu de la BBC obria informant sobre la segona caiguda, l'econòmica, i afirmava que els efectes de les paraules serien còmics si no fossin catastròfics. En poc temps les coses han canviat tant que aquest efecte de les paraules sobre els mercats s'ha institucionalitzat com una notícia esperada que no genera sorpresa. Menys atenció es dedica a les conseqüències d'aquesta institucionalització informativa sobre l'opinió pública. L'efecte de les paraules sobre els mercats emmascara l'efecte que els mercats tenen sobre les paraules: desafecció informativa i descrèdit polític.

El paper protagonista del sector financer en els mitjans d'informació provoca desafecció informativa entre la ciutadania. Telespectadors, oients radiofònics i lectors de diaris són els principals testimonis del canvi en el tempo informatiu: les notícies del matí no són les ma-

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

teixes que al migdia i, per descomptat, no tenen res a veure amb les del vespre. Seguir l'actualitat s'ha convertit en un esport d'elit que requereix moltes hores d'entrenament. La notícia gira entorn dels mercats i, per tant, s'adapta a la seva volatilitat sustentada per la lògica especulativa. Quan es retransmet en directe la roda de premsa de Draghi el centre d'interès informatiu és l'efecte de les declaracions polítiques sobre els principals indicadors macroeconòmics i no l'efecte de les mateixes declaracions sobre la vida quotidiana de la ciutadania. Tot plegat és un espectacle grotesc que recorda als ciutadans que són simples espectadors sense capacitat d'intervenció. Una incapacitat que, sumada a la caducitat informativa, provoca oposició i falta d'interès per seguir l'actualitat.

Aquesta desafecció informativa també creix amb el descrèdit polític. A la volatilitat de la informació s'hi suma la manca de credibilitat de les afirmacions polítiques que, massa sovint, acaben amb decisi-

Seguir l'actualitat s'ha convertit en un esport d'elit que requereix moltes hores d'entrenament

ons socialment catastròfics que alimenten l'actualitat de males notícies. Per tot plegat, cada vegada hi ha més gent que opta per no obrir la ràdio al matí, escoltar música quan va cap a la feina, fer objecció a les edicions diàries del telenotícies i obviar la premsa escrita. Per descomptat, aquesta actitud també inclou no mirar la roda de premsa que els divendres segueix el consell de ministres i que és garantia de més retallades. Les males notícies que se succeeixen i multipliquen a cada butlletí informatiu generen preocupació, malestar i angouxa social. Davant la dificultat per gestionar aquest situació individualment, l'opció, cada vegada més compartida entre el ciutadans, és esquivar la informació sota la doble premissa: no ens expliquen la veritat i el que ens expliquen no ens aporta benestar. La conclusió final per a molts és que la ignorància ens farà més feliços: saber no evita la presa de decisions desagradables per a la quotidianitat de la majoria, no saber disminueix el patiment que inevitablement la majoria viu quotidianament.

La suma de la desafecció informativa i el descrèdit polític donen com a resultat més desafecció política. Sota cap punt de vista, aquesta situació és desitjable per a una societat. Ni la política pot celebrar la falta de credibilitat davant la ciutadania, ni els mitjans de comunicació poden ignorar la desafecció informativa creixent entre la població. És trist, molt trist, que quan el president del govern anuncia que no tocarà les pensions ningú el cregui. A banda de l'espectacle dels indicadors macroeconòmics, caldria preocupar-se pels espectadors. Descartes afirmava "primer penso i després existeixo", seria bo que els espectadors, la ciutadania, pogués afirmar: "Primer m'informo i després em posiciono".